„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваког реда обичних ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налазе се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 169. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 3. НОВЕМБРА 1893. ГОДИНА XXVIII.

МАЂАРСКО ДРУШТВО.

Неисцрпиви су извор за народносно питање речи, које је ове године наш цар и краљ у Боротину изрекао. Из њега бујицом извиру мисли и наде.

Оне дају мађарском племену прилике, да размишља о последицама свог шовинизма, а немађарским народима улевају наде у боља времена.

Мисли, које су оне у Мађара побудиле, нашле су свога израза и одјека у мађарској штампи и у дебати, која се око тих краљевих речи у угарском сабору развила.

И врло су поучне те њихове речи и мисли, и немађарски народи наше отаџбине имаће дуго и дуго прилике, да црпе из тих мисли и речи науке за своје тежње, за своја права, за своје наде, за добро и напредак целе ове државе.

Ми смо се на те речи већ више пути враћали и још дуго ћемо се њих сећати и враћати на њих.

Овом приликом хоћемо да се осврнемо на речи, које је, уз опште одобравање целог сабора изрекао министар унутрашњих послова Хијероними, о мађарском друштву и његовом положају према осталима народима, народностима.

У току расправе падале су са свију страна примедбе, као да су Мађари племе, које је ову државу основало, које ту државу и сада одржава и које је културно надмоћније, — те за то да има превласт над осталима и има права, да све у себе претопи, — па поред свег тога је у овој земљи поцепаност на све стране, свака народност има засебно своје народносно, а не мађарско друштво: Срби имају српско, Словаци словачко, Румуни румунско друштво, а према томе и засебну народносну просвету, засебни економски живот.

У речима, које се на те примедбе односиле, рекао је Хијероними, да друштво има велику улогу и задаћу у претапању немађарских народности, те је потребно, ако ће мађарско друштво да ту моћ претапања од сада у већој мери врши, но што је до сада чинило, да не буде неприступачно као што је до сада било, јер мађарско друштво до године 1848-ме није у том погледу ништа чинило, а од тог доба до 1867. баш су противне тежње (тенденције) владале, те се за помирење и привлачење немађарских народности мађарштини није никако радило, а од 1867. год. уздали су се Мађари у то, што је као доста јако њихово друштво и што су доста чврсте и снажне њихове слободоумне установе, да припоје народности. „Први корак да боље буде, јесте признање, да смо се у томе преварили.“

То су те значајне речи министра Хијеронимија, из њих треба да извадимо поуке.

Признајемо и ми, да је друштво врло важан чинилац у преливању, претапању народности, и ми додајемо, још да је оно једини и искључиви оправдани и дозвољени чинилац, који се у данашњем просвећеном добу може допустити и признати. Све друго је сила или превара или насилно истребљење.

Сваки народ, народност, већ само за то, што је ту, има права на опстанак — права да се одржи и напредује. Историјски моменти, као: освајање земљишта оружјем, присвајање и многогодишње одржавање надмоћи — отпадају, немају значаја у данашњем просвећеном свету.

И ту настаје на пољу друштвеном борба за опстанак, у којој ће борби онај народ победити, који се бројно, просветно и морално јако развија, друге и бројно и умно и морално наткриљује и развија највећи отпор напуштању својих особина, те тако оне друге тим својим напретком привлачи, приљубљује, асимилира, те ови други неприметно у дугом низу година, векова губе своје народне особине, примају језик, обичаје и обележја оног напреднијег народа.

То је природна асимилација, природно претапање једног народа у други, — и то једино може признати модерна наука, која најстрожије осуђује насилно однарођивање путем законодавства, администрације, судства, школе, звања и т. д.

У Угарској је мађарско друштво заражено шовинизмом; то се друштво не разликује од званичног света, који репрезентује званични апарат помађаривања.

И баш за то је то друштво ексклузивно, неприступачно, као што је то у парламенту министар изјавио. Нема у тог друштва оне топлоте, која те привлачи, оне искрености, која би могла мамити Немађаре. Свуда се наилази на охолост и надуменост, свуда немађарске народности осећају непријатност, која долази отуд, што мађарско друштво износи на видик своју уображеност: да је надмоћније, боље, можда племенитије од осталих, које сматра за ниже, потчињене.

Немађарске народности осећају, да се само по једну цену могу зближити мађарском друштву: када би напустиле свој језик, своје обичаје, своје народне особине, када би престале бити народности.

Хладноћа нас мора обузети, када то осећамо и нас мора обхрвати осећај, да смо страни — туђини.

Да, да, лед лежи између мађарске народности, мађарског друштва и — Немађара, и тај лед мора све дебљи бивати, што се више са мађарске стране иде за тлачењем народности и док шовинизам узбуде владао духовима мађарског племена, док се мађарско друштво не одели од званичног света и док тај званичан свет, који представља данашњу владавину, сву своју снагу буде улагао у однарођивање других народа.

А свака народност мора да засебно подиже и гаји своје друштво, своју културу, свој привредни живот, јер само тако може опстати.

Но поред све те подељености, сви народи, све народности ове државе морају сматрати за своју најсветију дужност, да уложе све своје снаге, како би дошло до таког стања, до таке владавине, до таког система, при којем би сунце општег задовољства, благостања и просвете растопило лед, који нас данас дели од мађарског друштва, те би настали природни и сношљиви додири између народа, које је судба једно до друго набацила и помешала, и онда би настало доба оне племените борбе за опстанак, која је основ природној асимилацији и природном, вековном претапању — било би остављено, да једне народности нестану, друге процветају или можда трећа никне, која би била производ свију претопљених народа и народности.

Сва тежња мора ићи за тим, да до таког природног распоређења народа и друштва дође. — Но пошто се томе данас мађарско племе, друштво противи, хотећи ма и неприродним начином да прогута и то противприродно брзо све остале — то је природна последица, да остали народи ове земље морају развити јак отпор, који отпор може имати успеха само онда, ако буде заједнички радио.

Заједничка трајна и снажна акција немађарских народности једино ће у стању бити, да пробуди мађарско друштво из своје заблуде, и да тако извојује топле зраке заједничке среће ове државе, који ће зраци растопити садашњи друштвени лед.

***

Нови Сад, 2. новембра.

„Ред“ у епархијској управи бачкој. Тиче се познатог Ст. В. Поповића, референта бачког. Говорили су људи, који су близу њему, да ће се он узети у памет од оно доба, како је сам себи оно очитао буквицу у епархијској скупштини, али су ти људи заборавили, да вук длаку мења, а ћуд никад. Тако се догађа, а догодило се сад скоро и с нашим „чика“-Стевом. Епархијски школски одбор бачки заказиван је већ четир пута и четир пута је био расказан. Знате, ту није био крив „чика“-Стевин нерад и неред, него баш рад и ред. Он се, знате, један пут забавио тамо око оних горе у послу, па није доспео да дође и овамо доле. Други пут имао је опет посла да иде на сјајне дочеке и ручкове. Како би они прошли без „чика“-Стевиних пуслица! Трећи пут такође посао. Хоће да се бирају владике, синод на окупу, па како би то величанствено коло било без кокана. А четврти пут — опет посао. Мора човек да врши „народну мисију“: да води војводу Марка Миљанова по Будимпешти. Па ето видите, да је човек увек био у послу. И ко би ту још могао и смео да замери, кад у епархијској управи бачкој, односно у њеном школском одбору влада потпуни „ред и рад“?!

Поглед по свету.

— И то им боде очи. Кад су браћа Словаци славили стогодишњицу свога великог мужа и родољуба свесловенског Јана Колара, упућен је брзојав „Словенског добротворног друштва у Петрограду“ на словачког родољуба Пјетра. Брзојав гласи овако: „Словенско добротворно друштво у Петрограду“ изјављује жељу, да Словачка и у будуће даје Словенству такве славне мужеве, као што је Колар и т. д. Св Мартин нека постане Назаретом Словенства, као што су Мошовци били његовим Витлејемом. Дух Коларов на западу и дух Комјакова на истоку нека соколи и вас и нас на заједнички рад у прилог словенској браћи. Гроф Игњатијев“. — Овај брзојав није уручен Пјетру, коме је и упућен, него је задржана на брзојавном звању и отправљен је угарском министарству трговине. И то је сметало мађарским шовинистама. И ту су они видели неки против-државни чин. Уредник Пјетор поднео је тужбу против овог поступка, али се није помогао, јер сила Бога не моли. Тужба му је била просто одбачена без икаква ближа одређења. Та сила шовинистичка истина не моли Бога, али нека не заборави, да је свака сила за времена, а куцнуће и њој невоља на врата.

— Ново бечко министарство. Министарска криза је свршена, оставка Тафеова кабинета примљена је и Аустрија има ново министарство. Чланови тога новога министарства су ово: Кнез Виндишгрец — министар председник, маркиз Бакехем — унутрашњих послова,

---

ПОДЛИСТАК.

СПАВА ЈОЈ СЕ.

РУСКИ НАПИСАО А. ЧЕХОВ.

Ноћ је. Дадиља Варка, девојче од својих тринаест година, љуља колевку, у којој лежи дете и певуши да се једва чује:

„Буји паји . . .“

Пред иконом гори зелено кандиоце; преко целе одаје, од угла до угла, пружило се уже, на ком висе пелене и велике црне чакшире. Кандиоце баца на таваницу велику тамну зелену пегу, а пелене и чакшире опет дуге сени на пећ, колевку и Варку . . . Кад кандиоце стане да трепери, она пега и сенке оживе и почну се кретати, као да дува ветар. Загушљиво је. Удара на кисео купус и кожу.

Дете плаче. Већ је одавна промукло и изнемогло од плача, но кречи још једнако и Бог зна, кад ће се умирити. А Варки се спава . . . Очи јој се лепе, глава јој отештала и пада доле, врат је боли . . . Не може да макне ни већама, ни уснама, и чини јој се, као да јој се лице сасушило и одрвенило, а глава јој се смањала, као глава у пчиоде.

„Буји паји . . .“

Под пећком цврчи попац. У суседној соби, тамо за врати, хрчу господар и момак му Афанасиј . . . Колевка жалосно шкрипи, Варка мурличе — а све се то слило у ноћну, успављушу музику, коју је човеку тако слатко слушати, кад лежи у постељи. Овако та музика само раздражује и мучи, јер успављује, а спавати се не може; јер ако Варка, не дај Боже, заспи, газдарица ће је испребијати.

Кандиоце трепери. Зелена пега и опе сенке заталасају се, улазе у полуотворене, непомичне очи у Варке, па се у њеном полу заспалом мозгу сливају у тамне снове. Привиђају јој се тамни облаци, који се витлају по небу, и кричe као ово дете. Но духну ветар, облаци се разиђоше и Варка види неки широк друм, покривен житким блатом; по друму миле кола, мотају се људи са некаквим бисагама на леђима, а неке се сени љуљају то напред — то натраг. Са обе стране кроз хладну, сурову тмину виде се шуме. На један пут људи са бисагама и сенке оне падоше у блато. „За што то?“ пита Варка. „Да спавамо, да спавамо!“ одговарају јој. И они заспаше тврдо, па спавају слатко, а на телеграфским жицама поседале вране и свраке, па се деру, као дете, и хоће да их пробуде.

„Буји паји . . .“

мрмља Варка и види се опет у тамној, загушљивој соби.

Опет јој се привиђа, како се њезин покојни отац Ефим Степанов, преврће на поду. Она га не види, али чује, како се превија од бола по поду и стење. Бол је тако силан, да не може ни словца да изусти, већ само увлачи у се ваздух и уснама добује:

— Бу, бу, бу, бу . . .

Мати јој Пелагија отрчала на салаш, да каже господи, да Ефим умире. Већ је давно отишла и време би било, да се врати. Варка лежи на пећи, не спава, већ слуша, како отац чини: „бу, бу, бу.“ Но ето се чује, где неко улази у собу. То су господа послала младог доктора, који им је дошао из града у госте. Доктор улази у собу; не мож' га видети у помрчини, но се чује, како кашље и како залупи вратима.

— Запалите свећу, — вели.

— Бу, бу, бу . . . одговара Ефим.

Пелагија похита к пећи и поче тражити палидрвца. Прође минут у ћутању Доктор, потраживши по својим џеповима, запали своје палидрвце.

— Одмах, бабушка, одмах, — говори Пелагија, истрча из собе, и за мало, па се врати са парчетом свеће.

Образи се у Ефима заруменили, очи се стакле и поглед некако необично оштар, као да провиди скроз и собу, и доктора.

— Но, шта је? Шта ти то мислиш? — вели доктор, сагињући му се. — Ехе! А да ли те је то давно снашло?

— Шта ми је? Дошло време, ваше благородије, да се умире . . . да ме нема међу живима . . .

— Све којешта . . . Оздравићеш ти!

— Како вам је по вољи, ваше благородије, захваљујем покорно, ми само мислимо . . . кад је смрт већ дошла, онда је крај.

Доктор се четврт часа натеже са Ефимом, затим се диже и рече:

— Не могу ти овде ништа помоћи. Ваља ти поћи у болницу, па ћу те тамо оперирати. Одмах се крећи . . . Свакако се крећи! Већ је доста касно, у болници сви спавају, но ништа за то, даћу ти мало цедуљице. Јеси ли чуо?

— А како ће да оде тамо, бабушко? — вели Пелагија. — Ми немамо коња.

— Ништа за то, ја ћу замолити господу, па ће она дати коње.

Доктор изађе, свећа се утрну и опет се чује: „бу, бу, бу“ . . . После по часа, ево неког опет. То су господа послала кола, да се иде у болницу. Ефим се подиже и одлази . . .

Но освану лепо, светло јутро . . . Пелагије нема дома: отишла је у болницу, да види, шта је са Ефимом. Негде плаче дете, а Варка чује, како неко незнаним гласом певуши:

„Буји паји . . .“

Враћа се Пелагија; она се крсти и шапуће:

— Ноћу га секли, а јутрос даде Богу душу . . . Царство му небесно, вечни покој . . . Кажу, да је доцне било . . . требало је раније . .

Варка иде у шуму и плаче тамо, но наједном је неко стаде бити по затиљку тако јако, да лупи челом о брезу. Она подиже очи и виде пред собом свог господара обућара.

— Шта је то, губо једна? — рече. — Дете плаче, а ти спаваш!

др. Пленер — финансија, гроф Вурмбранд — трговине, гроф Шенборн — правосуђа, гроф Фалкенхајм — земљорадње, витез Мадејски — просвете, витез Јаворски — министар за Галицију, гроф Велсерсхајмб — домобранства. Министарство се дакле састоји из 3 конзервативца, 2 члана немачке левице и 2 Пољака. Гроф Велсерсмајмб и маркиз Бакехем не рачунају се ни у једну странку. — Словени у Аустрији не могу никако бити задовољни са оваким саставом министарства. Ни Чеси ни Словенци немају у њему свог заступника. Но тешко да ће се ово скрпљено министарство моћи дуго одржати. Сви чланови данашњег кабинета противни су не само општем праву гласања, него и онакој изборној реформи, какву је био поднео Тафе, а баш у том, па онда у незадовољењу словенских народности и лежи клица скорог расула овог новог аустријског министарства.

— Рат у Мароку. Око Мелиле се непрестано бој бије. Тврђе пред Мелилом и ратни бродови пуцају непрестано на положаје и села Кабила. Села, која су на домаку шпанских топова, сва су разорена; међу тим положајима кабилским као да шпанске топовске гранате ништа не могу да нахуде. Мелила је опасана широким појасом од бусија и пољских утврђења, које Маври — по извештају шпанских листова — необично вешто и брзо подижу. По гдекоје кабилско утврђење је таково, да се просто не може заузети. Већих бојева у последње дане није било, али Шпањолци још до данас не беху у стању, да и једну стопу земљишта освоје, а међу тим су Маври на неким местима тако далеко продрли, да по гдекоји хитац из пушака им допре до вароши. Да ли ће се Маври на заповест султана од Марока повући, врло је сумњиво. У Мадриду се у то много уздају. Но све да и буде тако, углед Шпаније у Африци не само да не би ништа добио, већ би напротив изгубио.

УГАРСКИ САБОР.

У седници угарског сабора од 29. о. м., као што споменусмо у прошлом броју, говорио Јосиф Молнар нападајући поднесени прорачун и изјавивши, да он у овој влади нема поверења. Напада владу, што је тако немоћна према народностима и поучава владу, како би она требала да реши народносно питање: просто нека устане свом оштрином против агитатора и — питање је решено. Као ердељски посланик особито устаје против Румуна, који немилице, како он вели, троше новце, само да дођу главе Мађарима, а у тим послу их храбри то, што виде, да мађарски језик не може да овлада у војсци, и да Угарска према Аустрији не може да очува своју самосталност. Предлаже, да држава школску наставу узме у своје руке. Не прима прорачун. — Владиновац Јован Туба у шаљивом говору, као оно у нашем сабору Стева В. Поповић, препире се са опозицијом и кори је, што смета влади у њеном раду. — Опозицијонар Емил Бабо напада владу, што она ни у ком погледу не штити интересе мађарског народа, него којекаквим шупљим фразама заводи народ. Напада министра-председника, што у говору спомиње само неко брачно право, и вели, да је на то краљ пристао, а о грађанском браку нема ни говора. Не прима прорачун. — Владиновац Лав Ланци говори о тешкоћама, с којима има влада да се бори у финанцијалном погледу. Највећа је тешкоћа, што су вредности наше државе, које су до сад биле смештене у иноземству, поврвиле натраг у државу и што су западне новчане пијаце деорганизоване. Даље говори о реформи порезе. Прима прорачун. — Александар Сачвај'и са опозицијоног гледишта претреса прорачун и не прима га. — Јосиф Филч је за прорачун.

У седници од 30. о. м. завршена је генерална дебата и примљен је прорачун. Први је почео говорити Јован Ерет, нападајући министра-председника, што није одговорио неограниченом поверењу и симпатији, коју му је опозиција указала. Пребацује влади, да није либерална, јер да је либерална, не би досадашњи изборни ред постојао и данас. Изјављује, да он не ће гласати ни за какве реформе, до год се не изнесе изборна реформа. Стеван Викар напада владу, што је тако мекана према бечким политичким круговима. Не прима прорачун. — Ото Херман претреса толико споменуто питање лојалности и полазећи с тога гледишта, да је лојалност између круне и народа узајамна и народ и законодавство толико исто дају, колико и круна, те наглашује, да ова лојалност, која спада сад у програм владе, даје бољу читавом мађарском друштву и иде са слоја на слој доле, те ћемо наћи исто толико у молби каквог слуге, као и у изјавама државника. Та превелика лојалност квари морал у народу и наступе ли једном овде незгодне прилике, служиће та укорењена лојалност реакцијонарима као помућно средство, да народ окују у ропске ланце. Не прима прорачун.

Пошто се све воће одрекле свога права на закључни говор, устао је министар-председник Векерле, одговарајући опозицијонарским говорницима и побијајући њихове тврдње. Важно је, што је у свом говору изрекао, да је у изгледу, да ће се неки министри, због порушена здравља, морати повући; да се ради на реформи порезе и да ће се скорим изнети пред сабор питање о администрацији. — На крају ове седнице интерпелисао је министра правосуђа Исекуц, да ли му је познато, да је у „Пешти Напло"-ву изашао чланак под натписом „Епилог угарској Панами", у ком се оптужује министар правосуђа, да скрива кривце, један судија клушког суда да је склопио лажан записник; а тако исто клушки кр. судбени сто и државно одветништво, краљевска табла, пештанска држ. полиција оптужују се, да су прекршили своју дужност и прикривали злочин. — На интерпелацију је одмах одговорио министар Силађи, изјавивши, да је у тој ствари већ у велико покренута истрага.

КАТОЛИЧКА ПРОПАГАНДА У БОСНИ.

Београдском „Дневном Листу" пишу из Мостара: „Увијек је било и увијек ће бити подлаца, који ће и најгаднија дела вршити, али опет за то друге сумњичити. Кад читам нека велико-хрватска запомагања, увек се сјетим ове горње истине. Јер на нас Србе непрестано наша „браћа-небраћа" вичу, како хоћемо да све поришћанимо и повлашимо, а овамо ти исти ију ногама и рукама само да православије поткопају. И то: код нас вам против православија ију они, који би се вјере требало најмање дати, јер они треба да воде рачун о људима, па ма које они вјере били. Оних дана сам се састао с једним свештеником и он ми показа „иконицу Ћирила и Метода" и „пјесму тијелу Исусову", од којих му је једном приликом дао један политички чиновник, који и сад у Херцеговини кроји капу народу, по 10 комада и то са налогом, да их подијели и раздијели српско-православном народу. На леђи иконице стоји написано: „Bratovština sv. Ćirila i Metoda, da se sjedine Rišćani („Grci i Srbi") и т. д., а даље још и ово за чланове: „neka gledaju, da se susjedi, prijatelji i sami Rišćani upišu u bratovštinu." Има још и других глупости, но ја вам само ово износим да видите, ко шири верску пропаганду и чиме. У Бањалуци су пре неколико година оваке слике делили траписти, а код нас их ево дијеле политички чиновници и то на силу преко наших свештеника. На оваку дрскост потужили су се истина наши свештеници код митрополита, а чује се, да је митрополит код владе, но ето влада још до сад ништа не учини, да баш оном господину докаже, да он то други пут не смије чинити, него ево њега и даље међу нама, те нам још пркоси и свети нам се што смо га тужили, а тајно подговара фратре и учитеље на комуналним школама, те на стотине оваких и других сличних икона и пјесама дијеле по варошима и селима. Исто нам тако поплавише нашу дичну Херцеговину и памфлети Стражичићеви, које дијеле безплатно католички фратри, комунални учитељи и нарочито омањи чиновници. Душмани Српства служе се сад Стражичићем, јер да је он бајаги добро проучио Србе и православије, те их (онај подлац) мора безобзирно да напада, (а не шта га држе и плаћају). И таке се бљувотине шире по Херцеговини, а наша господа културтрегери то гледе, па се испод брка смију. И браћа Великохрвати опет имају образа да тврде, како ми терамо верску пропаганду, док се они и најгаднијим срествима служе! Али забадава им сва мука, јер православни су Срби на коцу умирали, али очували свету и неоскврњену вјеру прађедова.

ДОПИСИ.

Нови Сад, 1. новембра. (Редовна црквено-школска скупштина: Мађарски језик пред скупштином. — Нова јовановска школа. — Прорачун. — Парохијал. — Школске прилике. — Избор питомаца. — Приватни испити.) Јуче је била код нас редовна седница црк.-школске скупштине. Било је на дневном реду 16 предмета, један важнији од другог. Вредно је, да сазна наш свет и даље, изван Новог Сада, како и шта ради та српска православна опћина, којој су данас на челу људи из школе Јаше Томића, и о којој воде велику бригу сви начелни противници њени, заједно са автономним вишим властима. Пазе на сваки њен корак и чекају згодну прилику, да је истргну из руку „непозваних."

Није места овде, да претресамо појединце предмет по предмет и да правимо примедбе на примедбе. Него ћемо у кратко рећи, да је рад скупштински текао озбиљно и достојанствено. Извештаји и предлози црквеног и школског одбора били су смишљени и одмерени, а говори и обавештаји кратки и језгровити.

Између свију предмета истакнули су се неколико њих. Школски одбор изнео је пред скупштину рад свој. У њему је напоменуо, да је још марта месеца тражио на основу права, која му пружа закон, да политичке власти у месту дописују њему на српском језику и са ћирилицом, а не на мађарском језику. То званично захтевање нису власти ни узеле на ум и до данас од марта нису ни одговориле, него и даље црквено-школској опћини дописују на мађарском језику, па је право било, да се о том поведе озбиљна рачуна и у самој скупштини. Варошки управни одбор, мађистрат и капетанија и не осврћу се, што у Новом Саду живи толико хиљада Срба и што ти Срби већину пореза и прореза плаћају. Они неће ни оно да чине, што закон прописује, те да том народу српском, чијим се жуљевима и знојем они издржавају, бар на тај начин не горчају и онако тешке дане; они га где год могу запостављају другима и стављају му кладе пред ноге. А ето му и са званичке стране без икаква оправдана разлога натурују мађарски језик, као да ће Србин све моћи да трпи и гута. За то је у скупштини и настало негодовање са свију страна. Чак и неки најумеренији људи осудили су шовинистички поступак политичких власти. Под утиском увређеног српског поноса скупштина је једногласно закључила, да ову ствар повери црквеном одбору, а овај да најодлучније заузме положај према нападачима.

Пусти петла на праг, он се и гредице маша. Тако би било и са нашим шовинистама, да им се још за времена не стане на пут. Склоп данашњег црквеног одбора даје нам јемства, да ће ову врло важну ствар до краја извести и опћину сачувати од сличних насртаја.

Лепа тековина новосадске црк. опћине је из ове године зграда нове јовановске школе. За њу је утрошено преко 6.000 фор. Зграда је темељно саграђена, да може послужити млогим поколењима.

Од како је данашњи црквени одбор добио у своје руке управу, мора му се признати, да је савесно руковао опћинским имањем и да је за кратко време скинуо доста дуга, што су га господа „велеуми" натоварили били на грбачу народну. До краја ове године скинуће се и опет један део дуга, а прорачун за 1894. казује нам, да ће опћина имати чиста прихода у 1894. око 5 000 ф, те се тако једва једанпут указује прилика, да ће са свим моћи да скине са себе онај сињи терет — дуг, и да удари чврст основ материјалном напредовању свом, а кад до тога дође, лакше ће још моћи и већој мери да подупире моралне и умне пробитке своје.

Парохијал је приврезан као и лањске године са 11% по порезној форинти.

Како је опћина коракнула у напред, види се и по том, што се унутрашњи посао у писарници толико разгранао, да се установило једно ново чиновничко место, а плате појединих чиновника, којима је уједно и више дужности прописано, подигнуте су за 50, 100 и 200 фор.

Правила за чиновнике су допуњена и исправљена. Осим свију чиновничких места, што су до сад постојала, уведено је у правила и ново чиновничко место школског бележника, који ће водити главну школску књигу и евиденцију школске деце. Опћина заслужује сваку похвалу, што је ово место установила, јер је било време, да се и школске ствари једанпут воде тачно и у потпуном раду и да се на основу тачних података узможе увек знати, како стојимо са живом школом — ученицима, па да се на оној страни помогне, где је потреба

Бројке су чудна створења. Оне чисто и јасно казују, шта је и како је. Из управитељева извештаја дознало се, да има прилично велики број деце, која нису никако ишла у прошлој шк. години у шко-

---

Дрмао је жестоко за ухо, а она дрмуса главом, љуља колевку и мурличе своју песму-успаванку. Зелена пега и сенке од чакшира и пелена њихају се, намигују на њу и опет јој овлађују мозгом. Опет јој се привиђа онај пут, покривен житким блатом. Људи са бисагама на леђима и оне сенке полегали и тврдо спавају. Гледајући на њих, Варки се и самој страшно спава; са уживањем би легла, али мати Пелагија иде с њом, па јој не да. Обе иду у град, да служе.

— Дарујте, Христа ради! — проси мати од оних, које сретну.

— Дај овамо дете! одговара јој неки познат глас. — Дај овамо дете! понови исти тај глас, но већ срдито и оштро. — Спаваш, неваљалице?

Варка скочи и, обазревши се, види, шта је у ствари: нема ни пута, ни Пелагије, него само стоји на сред собе газдарица, која је дошла, да надоји дете. Док дебела, широкоплећа домаћица доји и умирује дете, Варка стоји, гледа на њу и чека, да сврши. А кроз прозор већ се плави ваздух, сенке и зелена пега на таваници приметно бледе. Скоро ће јутро.

— Ево ти га! вели газдарица, закопчавајући хаљину на грудима.

Варка узе дете, метну га у колевку и опет почиње љуљати. Пеге и сенке мало по мало ишчезавају и већ не могу, да јој улазе у очи и мраче мозак. Али јој се спава као и пре, страшно спава! Варка спусти главу на крајчак колевке, па се љуља целим телом, само да свлада сан, но очи јој се једнако лепе, а глава отештава.

— Варка, заложи пећ! чује се глас господарев иза врата.

То је знак, да је већ време устати, па се латити посла. Варка оставила колевку и иде у комору по дрва. Она се радује томе. Кад се иде и трчка, онда се човеку већ тако не спава, као кад седи. Донесе дрва, заложи пећ и осећа, како јој се исправља и мекша одрвенило лице и како јој мисли постају јасније

— Варка пристави самовар! — виче газдарица.

Варка цепа иверје, но једва их је потпалила и метнула у самовар, а ево се чује већ нова заповест:

— Варка, очисти господару калочне!

Варка седне на под, чисти калочне и мисли, како би то лепо било, турити главу у какву велику калочну и мало продремати... И на једаред калочна расте, надима се и испуни собом сву одају. Варка испусти четку, но одмах се трже, избечи очи трудећи се да гледи тако, како ствари око ње не би расле и обузимале јој очи...

— Варка, опери с поља степенице и то лепо!

Варка пере степенице, чисти собе, за тим потпаљује ватру у другој пећи и трчи у дућан. Посла много, не може ни једног тренутка да одахне...

Но ништа није тако тешко, као стојати на једном месту пред кухињским столом и чистити кромпир. Глава тек клоне к столу, кромпир заигра у очима, нож испадне из руку, а онда дође дебела, срдита газдарица, па виче тако громко, да све звони у ушима. А исто је тако мучно и служити око ручка, или шити. Има тренутака, кад јој се хоће, не обзирући се ни на што, пружити се на под, па спавати.

Прође дан. Гледајући, како тамне прозори, Варка се осмејкује, не знајући ни сама за што. Вечерња магла јој годи очима, које се лепе, и обећава јој скори, крепки сан. У вече дођу домаћину гости.

— Варка, пристави самовар! кричи газдарица.

Самовар је мали, па док се гости напију, чај ваља пристављати још пет пута. После чаја Варка стоји читав сат на једном месту, гледи на госте и чека заповести.

— Варка, трчи купи три боце пива!

Она скочи, па трчи што брже може, само да растера сан.

— Варка, иди по вотку! Варка, где је вадичеп? Варка, очисти харингу!

Но одоше и гости; свеће се трну, газдарица леже да спава.

— Варка, љуљај дете! чу се последња заповест.

Под пећком цврчи попац; зелена пега на таваници и сенке од пелена и чакшира опет улазе у полуотворене очи Варкине, играју и буне јој главу.

„Буји паји . . ."

мрмља опет.

А дете се дере и изнемогава од дреке. Варка опет види онај блатњави пут, људе са бисагама, Пелагију, оца Ефима. Она све схваћа, све сазнаје, но кроз полусан не може никако да поња ону силу, која јој окива руке и ноге, дави је и неда јој живети. Осврће се, тражи ту силу, да се избави од ње, али ништа не налази. На послетку, сва измучена, напрегну све своје силе и вид, погледа на ону зелену пегу, што игра и — чувши крик — нађе ђавола, који јој не да живети.

Тај ђаво, то је — дете.

Она се смеје. Чудно јој: како то она није још пре могла да види? Зелена пега, сени и попац исто се тако смеју и диве.

Лажна представа овлада Варком. Она се диже са клупе и смешећи се широко и не трепћући очима, хода по соби. Мило јој од помисли, да ће се овог часа избавити од детета, које јој спутава руке и ноге. Убиће дете, па ће онда спавати, спавати, спавати...

Смејући се, намигујући и претећи прстом зеленој пеги, Варка се прикрада колевци и нагиба детету.... Угушивши га, она брзо леже на под, смеје се од радости, што може да спава, и већ за минут један спава тврдо, као мртва....

Превео —та.

лу. Тај је број истина мањи од оног из претпрошле године, али још није незнатан. А приметило се, да доста велики број наше деце иде у страну школу. Много ће зависити од школског бележника, да се ови бројеви из године у годину смањују. Његова је годишња награда лепа и износи 150 фор., но ако буде савесно вршио своје дужности, уверени смо, да ће и заслужити ту награду, а опћина ће му за цело признање одавати. Ред и тачност у бројкама подићи ће наше школе.

Скупштина је извршила у својој седници избор питомаца у заклади Стевана Николића. Како рођаци Николићеви имају првенство, то је у скупштини била реч само о двема рођакама. Изабрана је једногласно Милица Суботина, приправница, родом из Чуруга. Она је изабрана и пре две године на ово исто место, али је услед поднесена призива од стране друге рођаке административни одбор уништио избор њен и наименовао другу рођаку. Кад се то догодило, онда је скупштина опет уложила уток против овог наименовања и сабор уништи и избор и наименовање, ма да против избора не би могао имати ништа. Но скупштина, руковођена противношћу, остала је себи досљедна и бирала је по ново ону исту рођаку, коју и пре две године и тако је потпуно очувала своје право слободног избора. Саборски одбор, кад је уништио први избор, навео је разлоге, због чега је то учинио и рекао је, да је она рођака, која није изабрана, ближи род завештачу и да су њени родитељи сиромашнији од родитеља оне изабране рођаке. Међу тим сада се скупштина уверила, да родитељи изабране немају ништа више прихода од родитеља оне друге, јер оно мало имања што имају, још није доста, да могу на страни издржавати приправницу, а особито онда не, кад то имање није све њихово и кад је то имање готово у пола дугом оптерећено. Доказано је дакле, да је и једно сиротиња и друго, а то је главно. Истина је, да је неизабрана ближи род завештачу од изабране. Но о томе нема ништа у опоруци, да ближи сродници имају првенство, даљи да немају. Особито онда да имају првенство, кад једно дете тог ближег сродника и данас ужива једну стипендију, а друго је пре неколико година такође уживало и њоме се школовало. Право је дакле, да и друга породица сродникова ужива одатле благодети, а не само једна. Но све то није скупштина узимала за разлог при избору, јер се о том у опоруци не говори, ко је ближи, а ко је даљи рођак, или ко је мање сиромах, а ко више, него је код скупштине чисто морална надмоћ превлађивала, кад се решавало о том, којој рођаци да даде свој глас. Школско сведочанство било је мерило, које је избор решило. Милица Суботина имала је боље школско сведочанство и оно је победило. Скупштина се тврдо нада, да виша власт не ће посумњати у правилност и коректност избора и да ће избор потврдити.

У Новом Саду влада обичај, да деца тако зване високе господе не полазе редовну основну школу, него је уче приватно код куће. Код болесне деце оправдано је то, али то овде бива и код здраве. А из ког разлога, то тамо они знају. Но школа је таква установа, која сваког појединог у свом маленом народу мора подједнако да се брине за њега, па је са свим оправдано, да за сву децу важи један исти закон. Како пак и државни закон допушта, да деца могу и приватно учити основну школу, а није то ограничио само за болесне, тим се свакако огрешио о светињу школске равноправности. Наша автономна школска уредба не може то да исправи, али за то може да даде осетити, да јој та подела у школи није мила. Па за то је скупштина и решила, да се удари већа пристојба за приватне испите. До сад је од појединог приватног испита улазило у школски фонд само по 3 фор., а сад је скупштина решила, да улази по 10 фор., осим пристојбе за испитну комисију. То је свакако право.

У овој скупштини се приметило, да су нека господа блистала својом — одсутношћу.

Требало би још, да се рекне која о петом и шестом разреду основне школе, но о том — по том

—вић.

Просвета.

Наше школске књиге.

II.

Обећао сам, да ћу прозборити коју о данашњим књигама школским.

Напоменуо сам, да сваком издању мењају у нечем садржину, а тиме се чине учитељу велике сметње. Са тим, као што сам рекао, ни мало се не слажем, јер те су књиге пре више година вис. Шк. Саветом одобрене и као такове, требале су првашњи вид до данас и задржати. Међутим нисам противан, да се преиначе данашње шк. књиге — почев од буквара, па до читанке — јер је заиста крајње време — и то из основе.

Данас је већ јавна тајна, да је данашње школске књиге, или бар већину их, написао пок. др. Ђ. Натошевић. Лепа му хвала и вечито признање. Но он их неје писао, да таке остану, него по потреби да се и преиначују. Он није изрекао ону страшну: „Ко се усуди што додати или одузети — проклет да је“, као што су св. оци о Символу вере изрекли. Ја сам пуно уверен, да би их покојни Натошевић — да је на нашу срећу дуже живео — он сам до сад већ знатно изменио, те би те књиге до данас и треће, а може бити више које издање доживеле, а тим уједно и садржина им знатно измењена била.

Сваки брат учитељ ће ми допустити, да ове књиге, које се данас у школама употребљују, не одговарају савременим педагошким начелима, па за то и не трпе одлагања, него би их требало по готову са свим изменути. Морамо признати, да смо у првом реду ми учитељи томе криви, јер све чекамо готово, па какво је тако је — нами је добро. Али није тако. Они, који нам у томе до данас предњачише — отежавају, не доспевају. Сад би био ред на друге, али где је тај? Но ту би се могло лако доскочити. Кад нема појединих — да пробамо слошке! Ваљада ће ићи.

Ми имамо градива доста, имамо и искуства — који више који мање, е па шта би онда требало? Воље и брацког састанка. Шк. одмори су за ово најзгоднији, тада би требало, да се на дан-два састанемо, па о нашим приликама и неприликама поразговоримо, посаветујемо. Један зна ово, други оно, а трећи опет треће што, па би тако једне године једну, друге другу школ. књигу претресли, па што је добро задржали, а што се преживело — одбацили.

Ја бих од своје стране, само таке књиге Школ. Савету на одобрење подастирао, које су кроз учитељске руке прошле, о којима су учитељи свој суд изрекли. Ту би, велим, била најзгоднија прилика, да се досадашње мане и тешкоће отклоне. Узети једну по једну књигу, поделити је на одсеке, разделити међу поједине одборе, ови би прегледали, претресли, а потом опет целом учитељском збору поднели, где би исти опет потанко размотрио целу ствар, у склад довео и тек онда Школском Савету подастр'о са молбом, да их одобри.

Да оваки радови буду што бољи, потпунији, ваљало би писца наградити; но како учитељи сами не могу те награде давати, то би могла бити дужност наше Матице. Тако би се учитељство подстицало на даљи и све бољи рад.

Места за скупљање, препоручио бих од своје стране: Нови Сад, Сомбор, Земун и Стари Бечеј — пошто та сва места имају како паробродску, тако и железничку станицу.

Сложно браћо, па на дело!

Ада, 30. октобра 1893. год.

Ђ. Акшамовић,
учитељ.

Вести из народа.

— Пишу нам из **Вел. Бечкерека:** „Српска трговачка омладина, приређује на дан св. Архангела Михаила (8. новембра) у малој касини, Вечерњу забаву с игранком. Улазне цене од особе 50 нов. од породице 1·50 нов. Чист приход употребиће се на добротворне цељи. — Српска трг. омладина је до сада са својим забавама увек задовољила како овдашњу, тако и страну публику, па се надамо, да ће и ова забава испасти на опште задовољство. А то се само може онда постићи, ако је овдашње српско грађанство, као и са стране, у што већем броју посети.

Мр...нић.

Вести из места и са стране.

Српска црквена општина у Бечу послала је у прошли четвртак из своје средине депутацију Његовом Величанству цару, да га замоли, да им приликом освећења нове цркве лично дође на ту свечаност. У депутацији су били: почасни председник пуковник Стојић, председник Остојић и члан одбора Стова. Цар је љубазно примио депутацију, разговарао се са сваким чланом њезиним и живо се распитивао о садашњем стању бечке српске црквене општине и изјавио своје особито задовољство, што ће се Срби аустро-угарских и босанско-херцеговачких батаљона моћи у својој цркви Богу молити. На послетку је рекао цар, да ће, ако буде могао, доћи и сам на освећење.

† **Барон Александар Бах.** Злогласни бивши министар унутрашњих послова Бах умрло је у Унтервалтерсдорфу близу Винернајштата, камо се после пада свога био повукао. Нашем свету је позната „Бахова система“, коју је он створио законом од 1850. год. и шта је ова држава препатила под тим системом; то нам није нужде набрајати те невоље и зледити залечене старе ране, јер доста је и ових нових. Бах се родио 4. јан. 1813. год. у Лосдорфу у доњој Аустрији. Прво се одао на одветништво и стекао лепа гласа не само као одветник, него и као опозиционар. Но доцније 1843. г. промене опаклију и ступи 19. јула у кабинет Доблхоф-Везенбергов, као министар правосуђа. Новембра 31. по паду првог кабинета, ступи у истом звању у Шварценберг-Стадијонов кабинет; а у мају 1849. постане министар унутарњих послова и од то доба поче ону нама добро познату политику понемчавања свију народности и прогањања свега, што је слободоумније. Бахова система је трајала до 21. авг 1859. После пада био је посланик у Риму, где је остао до 1867., помагајући за то време ултрамонтанце. Од то доба се повукао у мир и није се појављивао у јавности све до 1886., кад се хтео кандидовати за сабор. Баронство је добио 1854. — Мир пепелу његовом, а Бог му по правди судио души за почињена дела му!

Открирена тајна. Београдски „Дневни Лист“ доноси ову белешку: „Од подужег времена циркулисала је вест о покрађи поштанских и таксених марака. За време, док владаше овом земљом либерални режим, — никаква се истрага по овоме није предузимала. Тек од 4. априла живим заузимањем Раше Милошевића министра народне привреде и вештим трагањем Добривоја Н. Арнаутовића, управника гл. београдске поште, — ствар се почела све више расветљавати. Сва су дата саопштена била истражном судији Васи Симићу, па је овај у договору са Арнаутовићем предузео даљу истрагу. У прошли петак у 11 и по сати пре подне изненада а по захтеву Раше Милошевића, упаде у државну штампарију комисија, у којој су били Добривоје Н. Арнаутовић управник гл. поште, Васа Симић истражни судија за варош Београд и Љотић члан полиције, и по одобрењу управника исте, Козарца, започе претрес. Није требало ни један сат времена, а већ је била позната сва тајна о покрађи марака. Нађена је једна гомила таксених и поштанских марака у вредности преко 655.249 дин. Дело је признато, а и сви остали кривци проказати су. По причању Кимпановића и Боже Јовановића, фактора државне штампарије, сума вредности отштампаних марака претурује 400.000 дин. За сад су затворена ова лица: Божа Јовановић главни фактор, Ђ. Кимпановић фактор, Јевта Гавриловић чиновник царине, Илија Хаџи-Максимовић члан комисије за израду марака и бив. либерални заступник начелника српских пошта и телеграфа. У ову аферу умешан је и Петар Ћурчић књижар, јер је и код њега нађено марака. Нађена је и једна ручна машина, два државна жига за жигосање таксених марака. Истрага се живо води. За сада се зна, да су многа висока лица, која припадају либералној партији, јако компромитована овом афером.“

Тумач српског језика. Председник новосадског крал. суда наименовао је ред. професора мађарске велике гимназије Хајнриха Гундеја за заклетог кр. судског тумача српског и немачког језика. Стан и писарница му је у његовој кући, у змијиној улици, бр. куће 41.

Бугарски митрополит Климент је и опет осуђен. Као што је познато, првостепени суд у Трнову осудио је митрополита Климента због тобожње увреде намет-кнеза Кобурга на доживотно изгнанство. Против те пресуде је митрополит уложио призив и у прошли четвртак је та ствар расправљања пред трновским апелационим судом. Но није се много помогао. Апелациони суд осудио је митрополита на основу 112. чланка отоманског закона, као и на основу 8· и 9. чланка закона о преступима против кнежеве личности на три године затвора, но уједно је закључио, да се кнезу продложи: да ову казну претвори у двогодишње изгнанство. —

Изложба свију Матејкових слика. Слике тога најславнијег пољског сликара биле су растурене по свету, те их није сваки могао видети све заједно. Но сад, после смрти му, вољни су сви власници појединих његових слика, да их даду свету на гледање, те ће се тако створити изложба слика Матејкових, која ће бити или у Лавову или Кракову.

Берба у Француској за годину 1893. Колико се по данашњим податцима могло установити, ове јесени је у Француској набрано 49.800.000 хектолитара вина, т. ј. 20.700.000 хектолитара више него лањске године. Приброји ли се томе још Корзика са 300.000 и Алжир са 4 милиона хектолитара, то је Француска набрала ове године вина више од 54 милиона хектолитара. Ови су бројеви заиста врло повољни, али је то још далеко од продукције вина, коју је Француска имала пре него што јој је филоксера винограде заразила. Од г. 1866. до 1875. родило је у Француској вина просечно 60 милиона, а године 1875. набрало га се чак 80 милиона хектолитара. — Осим климатичним одношајима који су у опће ове године били повољни, ваља захвалити и обнови винограда, што се је природ вина умножио. Највише га је родило у Бордоу, и као што отуд јављају, овогодишња берба била је најбоља у целом овом столећу.

Хунски гробови у шомођској жупанији. Ми смо већ јавили, како су нађени у поменутој жупанији гробови из хунских времена. Сада јављају отуд, да је сад нађено 450 скелета, сви окренити истоку. Мушки држе у десници оружје: дугачак нож, копље са три сеченице или сикиру; у левици кресиво, кремен и труд, као и оболус за превозарину на други свет. Новци потичу из доба последњих римских царева. Уз поједине мушке скелете нађени су и скелети њихових коња. Сви су коњи зауздани, а опрема им је искићена сребром и бронзом. Женски скелети имају наките: минђуше, ђердане, гривне, па прстење од злата, сребра, ћилибара, бронзе или стакла. На накитима од бисера види мозаички рад. У гробу једне одличне хунске жене, која мора да је била списатељка, нађено је врло лепо изведен од сребра држак за перо. Уз многе скелете нађени су судови са љускама од јаја, за знак, да је мртвима дато хране за дуги пут. У многим гробовима нађени су заједно мушки и женски скелет, по свој прилици муж и жена. — Мисли се, да ће до хиљаду оваких гробова бити. Све што се нађе — даће се народном музеју, а скелети ће онако, како су нађени, бити изложени на изложби приликом мађарске хиљадугодишњице.

Прва докторка медецине. Свакоме, који је студирао философију и физику, познате су велике заслуге негдашњег професора Гетингенског униферситета — Јована Кристијана Еркслебена (1744 — 1777) Но и ако су многима познате заслуге Еркслебенове, то ће ипак мало њих знати судбину његове матере, која је прошлог века као изванредна појава била на далеко позната у женском свету. Доротеа Кристина Еркслебен стекла је на пољу лекарства такав глас, који је допр'о и до самог Фридриха Великог, коме су се те реткости код жена врло допадале. На њену молбу краљ јој одобрио да може полагати испите из свију грана медицине и написао сам рескрипт краљевском универзитету у Кале-у. Шестог маја 1754 диспутоваше Доротеа Кристина Еркслебен у својој 39. години у Кале-у, где је са „основном тачношћу и разумљиво“, како су се професори у њеној сведоџби изразили, одговарала на сва питања како из теоретичног тако из практичног лекарства, тако, да је све присутне изненадила и зачудила. Факултет изрази краљу велико признање и овај би приморан, „да кандидатки поклони велики чин и право медецинске праксе. Она је доцније наименована за ректора Халејског Фридриховог — универзитета и написа (1742) велико дело „О користима студирања за женски пол, и узроцима, који су до сад истима на неправедан начин спречавали пут к науци“. Доротеа Кристина Еркслебен практицираше са срећним успехом, а умре 13. Јуна 1762, год. од одлива крви у својој 47 год.

Кратке вести. Маркиза Рудинија напала су 4 разбојника на путу код његова добра. Кад му је кочијаш потерао коње, разбојници су пуцали и тешко су ранили кочијаша.

— Словачкиња Ема Голдтергерова однела је у име словачких женскиња затвореном словачком родољубу-песнику Светозару Хурбану-Вајанском сребрно посуђе на уздарје о његову именитом дану, а браћа Мађари направили од тог баука, Словачкињу Голдтергерову ставили су под суд и преслушавали је. Чудне грдобе шовинистичке!

Трговина.

Нови Сад, 2. новембра. Пшеница прве каквоће 7 ф. 20 н. Пшеница средња 6 ф. 70 н. Пшеница лакша роба 6 ф. 50 н. Наполица — фор. — н. Јечам 5 фор. 10 н. Зоб 6 ф. 70 н. Кукуруз 5 ф. — н. Кукуруз у клипови 2 ф. 55—60 н. Маст 50 ф. Сланина сува 50 ф, дебела паљена 52 ф. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки .	38—39 н.
„ средњи . . .	36—37 н.
„ лаки	36 н.

Све од 1 килограма.

Теоци .	15—25 ф.	по комаду.
Јагњци .	—·— ф.	по пару.
Овци . .	8—12 ф.	„

*

Стање воде под Новим Садом.

1. новембра била је 1·17 мет., а 2. новембра 1·92 мет.

*

Будимпешта, 30. окт. (11. нов.) Преглед недељног промета производа из трговине Русо и Хајма.

Жито. Стање рада на страним пијацама није се никако побољшало. Код нас је радња одмах у почетку ударила лабавим правцем, јер млинови само појединце учествоваше у куповини, док су продавци непрестано железничку робу журно нудили, усљед чега је цена за 10—12½ новч пала, без да се већи промет могао развити. Задњих дана пак било је расположење нешто пријатније, тако да се изгубљено у неколико надокнадило и цене само за 5—7½ новч. ниже но у прошлој недељи.

Остављамо недељу са 100.000 м. ц. промета и 165.000 м. ц. довоза. Важније су продаје биле:

Потиско жито од 78—80 кгр. по ф. 7·40—70. Горњо-угарско жито од 80 кгр. по ф. 7·52½.

У транзито. Влашко жито од 77 кгр. по ф. 6·95. Српско жито од 74·5—74·7 кгр. по фор. 6·20. Српско жито од 75 кгр. по фор. 6·30. Српско жито од 73·7 кгр. по фор. 6·05.

Раж се није могла у почетку ни уз јефтиније цене продати, те је у опште цена за 10 новч. попустила. У другој половини недеље пак показала се боља тражња, цене се учврстише изостају према прошлој недељи непромењене. Прометнуто је 4000 м. ц. по фор. 5·60—5·90. Српска рана вреди фор. 5·40—5·70, уцарињена.

Јечам. Домаћа роба слабо је довожена, па с тога је и 5 н. скупље плаћана. Страни јечам да се идуће године, или на неизвесно време лиферује — није се пажња обратила, и само је неколико хиљада мет. ц. влашког јечма, који је са железницом долазио, продано по фор. 6·10—6·15 уцарињено. Српска роба вреди исто толико.

Зоб је код слабе понуде, а и умерене тражње, остала у цени непромењена. Прометнуто је око 5000 м. ц. по фор 6·80—7·30 према боји и чистоћи. Српска зоб вреди фор. 6·80—7·20 уцарињена.

За кукуруз важи цена термина.

Термини хране закључили су: Узанц-меница за пролеће фор. $7^{\cdot 51}/_{52}$ јесен 1894. фор. $7^{\cdot 68}/_{69}$ кукуруз за новембар фор. 4·87 зоб за пролеће фор. 6·98—700 кукуруз за мај-јуни 1894. фор. $5.^{02}/_{04}$.

Продукти.

Шљиве. Правац рада са готовим шљивама и поглавито са ситном робом, остао је као и у прошлој недељи, непромењен, док се на против за крупне шљиве развио већи обрт, како у терминима, тако и готовој роби, те су 85 ком. шљиве, које оскудевају уз растеће цене, куповане, и бележимо српске на шлус за новембар: Узанц по ф. 5·25, 100 ком. ф. 8·—, 85 ком. ф. 12·50—63. Готова роба вреди скоро 25 новч. више. Босанске за новембар бележе; 120 ком. 5·75, 100 ком. ф. 8—8·12½, 85 ком. ф. 12·50—75.

Пекмез славонски продан је по фор. 14·75 до ф. 15·25. Све од 100 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца
на будимпештанској берзи
од 1. новембра.

Дукати — — — — — —	6 ф. — н.
Наполеондори (20 франака) —	10 ф. 12 н.
Угарска златна рента — — —	115 ф. 80 н.
Аустријска златна рента — —	119 ф. — н.
Угарска крунска рента — —	93 ф. 60 н.
Аустријска крунска рента — —	— ф. — н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	62 ф. 55 н.

Новије вести.

Барон Александар Бах, злогласни некадашњи аустријски министар, умр'о је на свом добру Унтер-Валтерсдорфу у Доњој Аустрији. (Види вести.)

Ново аустријско министарство је сад у недељу положило цару заклетву Прво је положио заклетву кнез Виндишгрец и то у два пут: као тајни саветник и као министар-председник, а за њим су редом остали министри полагали заклетву. За тим је цар примао у аудијенцију нове министре, сваког посепце. — Свима члановима старог, Тафеовог министарства, послао је цар своју фотографију са натписом: „У захвалном сећању. Фрања Јосиф.“ Фотографије су у скупоценим оквирима, на врху са аустријском царском круном од масивног злата.

Барон Никола Вај, председник угарског сабора, поднеће у кратком времену оставку. Чека се само за тим, да се коначно утврди, ко ће му бити наследник. Исто је тако и јавна тајна, да ће угарски министар просвете, гроф Албин Чаки, дати оставку, но то ће бити, као што „П. Лојд“ мисли, тек пошто се коначно доврши црквена политика, за коју се он толико заузимао. По том би гроф Чаки постао председник у великашкој кући.

Са српске скупштине. Јуче, 1. новембра, одржан је претходни састанак скупштински. За председника је изабран Никола П. Пашић, за подпредседнике Димитрије Катић и Паја Вуковић. На окупу је био 81 посланик. При гласању су напредњаци дали празне цедуље. Данас је био избор седморице скупштинских секретара. — До закључка данашњег листа још не добисмо о овом другом састанку никаква извештаја.

Рат у Мароку. Из Мелиле јављају, да је заповедник кабилске коњице погинуо. Међу Кабилима услед тога настала малодушност. Исти су већим делом побегли у брда, да се уклоне из домашаја шпанских топова. Само поједине мање чаркашке чете одговарају слабом ватром на топове са шпанских утврђења. — Главни заповедник у Мелили наредио је, да се отера извештач једног шпанског листа. Узрок томе још није познат. Енглески новинарски извештачи, који су покушали, да дођу у Мелилу, морали се одмах у лађе укрцати и отићи. — По једном брзојаву, који је париски „Фигаро“ из Мадрида добио, већина шпанских новина осуђује владине кораке у кабилском питању и сматра, да нота султана од Марока није довољна у овом питању. Мисли се, да може лако доћи до промене министарства, а кад би то било, онда би маршалу Мартинецу Кампосу био поверен састав новог министарства.

Устанак у Бразилији. Као што је „Њу-Јорк-Хералд“ извештен из Рио-де-Жанејра а преко Монтевидеа, устаничко је бродовље опет почело да бомбардује главну варош бразилијанску Енглески је конзул изјавио, да ће сви бродови у пристаништу Рио-де-Жанејра, који су натоварени робом, бити заштићени заповедницима иноземних ратних бродова.

Једанаести међународни медицински конгрес биће у Риму 24. марта 1894.

Уредништво нашег листа добило је овај позив, упућен **српским црквеним општинама:**

У маленом сеоцету Соки близу Тамишвара, наоди се једна мала црквица, од пре 130 година, која је од прућа сграђена, те никако не одговара садашњем духу времена. С тога је српско-православна општина у Соки — потпомогнута од овд. плем. велепоседника г. грофа Карачоња, који је обећао дати за градњу исте цркве 60.000 комада печених цигаља, — у одржаној својој седници закључила, да се једна скромна црквица од тврдог материјала даде саградити. Трошак око градње нове цркве износио би по предрачуну предузимача 7000 форината а. вред. Пошто ова малена српска црквена општина нема никаквог капитала, то смо принуђени молити за добровољне прилоге, па што не достане, то ће се по овдашњем становништву разрезати.

Са тих околности обраћамо се славним српским православним црквеним општинама по Србству, да нас у нашој материјалној оскудици испомогну, како би тим лакше нашу милу цркву саградити могли.

Из скупштинске седнице, срп. православне црквене општине, држане у Соки 26. септембра 1893. год. (Szoka, Torontál u. p. Banlak).

С високопоштовањем:

Жива Мијочин, подпредседник. **Коста Лазић**, парох адмн. председник.

Петар Јовановић, перовођа.

Одборници:

Јосиф Керла бележник, Никола Обичан ратар, Мила Стојић ратар, Младен Бакић ратар, Лаза Стојић ратар, Паја Попов ратар.

Прво ц. и кр. прив. дунавско паробродско друштво.

РЕД ВОЖЊЕ ПУТНИЧКИХ ПАРОБРОДА

важи од 1. октобра п. р. до 30. новембра.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: средом и недељом у 3¼ сахата по подне.

Из Новог Сада у Земун, Београд, средом и недељом у 3¼ сахата по подне.

Из Новог Сада у Оршаву, средом и недељом у 3¼ сах. по подне.

Из Новог Сада у Будимпешту: четвртком и недељом у 11¼ сахата пре подне.

Нови Сад, септембра 1893.

Отправништво.

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЛЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА
ВАЖИ ОД 1. ОКТОБРА 1893. ГОД.

I. Од Будимпеште до Београда:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мješовити влак (Orient-Expreß)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мješовити влак I. II. III.	Мješовити влак II. III.
—	Будимпешта	полазак	1 45	2.35	9.45	7.35	сваког уторника, суботе и недеље
175	Суботица	„	4.56	6.17	5.35	1.46	
193	Чантавир	„	сваког уторника и петка		6.17	2.11	
207	Топола	„		6.50	6 49	2.34	
223	Х. Фекетехеђ	„			7.20	2.56	
234	Врбас-Кула	„		7.21	7.46	3.16	
248	Стари Кер	„		7.37	8.16	3.34	
260	Кисач	„			8 39	3.51	
276	Нови Сад	„	6.41	8.14	9.19	4.19	1.12
279	Петроварадин гр.	„		8.19	9.27	4 25	1.21
281	Петроварадин	„			9 35	4.32	1.31
286	Карловци	„		8.30	9.47	4.41	1.47
296	Чортановци	„			10.09	4.59	2.12
300	Бешка	„		8.49	10.2	5.07	2.25
310	Инђија	„		9.00	10.38	5.21	2 47
318	Стара Пазова	„		9.11	11.03	5.43	
326	Нова Пазова	„			11.18	5.55	
332	Батајница	„			11.31	6.06	
347	Земун	„	7.55	9.42	11.58	6.26	
359	Београд	„	8.04	10 00	12.30	7.05	

2. Од Београда до Будимпеште:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мješовити влак (Orient-Expreß)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мješовити влак I. II. III.	Мješовити влак II. III.
—	Београд	полазак	7.49	5 30	8.05	2.35	уторником, суботом и недељом
12	Земун	„	7.57	5.39	8.16	2.48	
27	Батајница	„	сваког уторника и петка		9.11	3.40	
34	Нова Пазова	„			9.22	3.55	
41	Стара Пазова	„		6.36	9.35	4.12	
49	Инђија	„		6.47	9.48	4 31	5.43
60	Бешка	„		7.07	10.18	5.0[illegible]	6 08
64	Чортановци	„			10.26	5 18	6 18
73	Карловци	„		7.24	10.43	5.42	6.52
78	Петроварадин	„			10.53	5.55	7.06
81	Петроварадин гр.	„		8.34	10.59	6.03	7.15
83	Нови Сад	„	9.18	7.47	11.16	6.26	7.23
100	Кисач	„			11.38	7.05	
112	Стари Кер	„		8.16	11.55	7.36	
125	Врбас-Кула	„		8.31	12.18	8·09	
136	Х. Фекетехеђ	„			12.36	8.34	
152	Топола	„		9.00	1.02	9.12	
166	Чантавир	„			1.21	9.41	
185	Суботица	стиже	10.57	9 32	1.45	10.20	
359	Будимпешта	стиже	2.02	1.10	7.30	7.00	

3. Од Инђије до Винковаца и натраг:

Мješовити влак I. III.	Мješовити влак I. III.	Особни влак I. III.	СТАНИЦЕ.	Особни влак I. III.	Мješовити влак I. III.	Мješовити влак I. III.
10.53	1.45	5.36	Инђија	9.43	8.40	4.25
11.07	1.57	5.45	Голубинци	9.33	8.27	4.11
11.27	2.12	5.57	Путинци	9.22	8.12	3.56
11.42	2.25	6 07	Краљевци	9.11	7.57	3.39
11.55	2.36	6.16	Рума	9.03	7.45	3.27
12.31	3.04	6.38	Вогањ	8.45	7.10	2.57
12.50	3.20	6.50	Митровица	8.31	6.51	2 35
	3.44	7.05	Лаћарак	8.16	6.25	
	4.00	7.17	Мартинци	8.06	6.09	
	4.13	7.27	Кузмин	7.56	5.52	
	4.35	7.37	Кукујевци-Ердевик	7.46	5.39	
	4.43	7.43	Бачинци	7.39	5 24	
	5.14	8.01	Шид	7.27	5.09	
	5.33	8.12	Товарник	7.09	4.39	
	5.48	8.24	Бановци	6.57	4.20	
	6.03	8.32	Бељетовци	6.49	4.10	
	6.17	8.44	Слаковци	6.38	3.50	
	6.33	8.54	Јанковци	6.29	6.39	
	6.43	9.05	Мирковци	6.19	3.21	
	6.56	9.13	Винковци	6.10	3.10	

(Лева страна, — од горе доле — казује вожњу од **Инђије до Винковаца**, а десна — од доле горе — од **Винковаца до Инђије**).

Напомена. Подвучени линијом штампани сати и минути значе ноћно доба и то од **6** сати у вече до **5** сати **59** минута из јутра.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС.

Заступство управне општине Ириг закључком својим број 85. створеним у седници од 19. окт. т. г. и одобреним по кр. котарској области у Ригу решењем од 29. окт. т г. број 8158. одредило је, да се општински врт у Ригу изда под закуп на 3 године дана уз услов, да ће закупник цео опћ. врт у површини од 2 јутра 1588□° уживати, али ће обвезан бити, општини Ириг дати сваке године 100 комада младих дудова за пресађивање, а по минулом закупном времену имаће закупник општини предати 600 ком. младих дудова од 2 до 6 година и 600 ком. калема за пресађивање од 3 до 6 год.

Као погодност за закупника истиче се и та околност, да ће му према горе поменутом закључку овај опћ. врт након три године, без лицитације и на даље три године за понуђену закупнину у закупнину у закупу остати, буде ли овај тачно одржавао горње услове и овај врт у потпуном реду држао.

Дражба ће се одржати у уреду потписаног опћин. поглаварства дана 19. новембра т. г. по рим. календару у 3 сахата по подне, гда се у свако доба могу и посебни услови сазнати.

Опћинско поглаварство, у Ригу, 5. нов. 1893.

Бележник **Надбандић.** 3—3 Начелник **Ј. Радошевић.**

ПРВА ОЛМИЦКА КУЋА ЗА ИЗВОЗ СИРА

JH. TAUSSKY, OLMÜTZ

препоручује изврсне праве

ОЛМИЦКЕ КВАРГЛЕ.

Кад се узме оригинални сандук, а наручи се жељезницом, дође купца врло јефтино. Једно поштанско сандуче са **од прилике 5 килограма** франко на свакој аустријској, мађарској и немачкој поштанској станици са наплатом у наточ (Nachnahme) стаје **1 ф. 90 н. Поштанско сандуче од 5 клг. са 10 врста сира финог елегантног шпецијалитета стаје 4 фор.** и то франко. Ценовник радо шаљемо. 1—5

СТЕЧАЈ.

Оставком г. Јована Максимовића учитеља, који се на комуналну школу у свом родном месту Старчеву тражио и од високог кр. уг. мин. за учитеља на истој школи именован, остаје његово место упражњено, на које се овим стечај отвара.

Учитељу је плата у готовом новцу 400 фор.; 5 ланаца добре јарошке земље, која је сва, први пут сва житом посејана, на коју учитељ све јавне терете сноси; слободан стан, са великом баштом, од које је половина са виновом лозом засађена и огрева преко зиме, колико је потребно. Од погреба где позван буде 50 новч.

Изабраном учитељу у дужност спада перводство и рачуноводство, за коју дужност ужива награду од 25 ф.; даље све школ. уредбом прописане предмете предавати, децу црквеном појању обучавати и у цркви десну певницу држати.

Рок стечају је 14. (26.) новембар т. г.

Молбенице се имају на потписаног упутити. Ко се лично пријави општини, има првенство.

У Оросламошу (код Сегедина), 26 окт. (7. нов.)

Миливој Милошевић
парох и председник.

2—2

ОГЛАС.

Од стране долеподписаних закупника регала точарине општине Брестачке и Суботишке јавља се, да ће се путем јавне дражбе продавати точарина од места Брестача на 3 године дана, која ће се дражба одржати 18. (30) новембра 1893. године у 10 сати пре подне у општинској кући у Суботишту.

Закупник точарине има право закупа од 1. јануара 1894. год. па до 31. децем. 1896 год.

Сваки дражбоватељ је дужан пре почетка дражбе положити 5% од искличне цене кауције у име пишманлука, у руке садашњих закупника регала.

Кауција ће се дражбоватељима одмах после обдржане дражбе вратити.

Дражбени увети могу се у свако доба и пре дражбе видети код садашњих закупника.

У Суботишту 28. септембра (10. октобра 1893.

Закупници регала:

Аца Попадић.
Божа Ранитовић.
Смиљана Аџић.

1—1

ЗА СТАРЕ И МЛАДЕ ЉУДЕ!
ПРЕПАРАТИ ЗА ОПОРАВЉЕЊЕ

ГЛАВНОГ ШТАВНОГ ЛЕКАРА

Дра МИЛЕРА

употребљују се већ много година са изванредним успехом против свију **нервних болести**, које су постале услед **нервног растројства** (тајних греха из младости) и т. д, а за којима долазе као последице **душевна и телесна малаксалост**. Нарочито важи као опробано, оправљајуће средство против **импотенције.** — Цена им је заједно са потанким лечничким упутством о употребљивању 3 фор. 10 нов. а за оне, којима се поштом шаље, 25 нов. за омот.

Једино главно стовариште, где се уједно и производи, јесте: **St. Georgs-Apotheke, Wien V/2 Bezirk, Wimmersgasse Nr. 33.**, камо треба упућивати све писмене наручбине. 1—37

ГОСПОДИ ТРГОВЦИМА СРБИМА

препоручује се вешт старији помоћник нежењен, слободан од војничке службе, у помодно мануфактурној женској и мушкој конфекционарној бранжи вичан, Говори српски, немачки, мађарски и романски. Адреса: **Б. Божић**, Оршава. 2—3

За моју гвожђарску радњу требам потпуно извежбаног старијег помоћника, који говори српски, немачки и мађарски.

Н. ЂУРИШИЋ,
у Руми.

3—3

СРПСКА ШТАМПАРИЈА Дра СВЕТ. МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ

израђује све у струку штампарску спадајуће послове **најлепше, најсолидније и најјефтиније.** За доказ томе нека служе следеће цене:

100	комада ПОСЕТНИЦА (Visit-Karten)	**30**, 40, 50, 60, 70, 80 и 90 нов.
100	комада ПОЗИВА НА ЗАБАВЕ С ИГРАНКОМ	ф. **1.20**, ф. 2.—, ф. 3.—, ф. 4.—
1000	комада **КУВЕРАТА** за трговце са фирмом	ф. **1.50**, ф. 2., ф. 2.50, ф. 3.—, ф. 3.50.
500	комада „ „ „ „ „	ф. **1.**—, ф. 1.20, ф. 1.50, ф. 1.80, ф. 2.—
1000	комада **ПИСАМА** 4° за трговце са фирмом	ф. **3.50**, ф. 4.—, ф. 5.—, ф. 7.—
500	комада „ „ „ „ „ „	ф. **2.**—, ф. 2.30, ф. 2.70, ф. 4.—
100	комада **ПОСМРТНИЦА (Parte-Zettel)**	ф. **1.50**, 2.—, 3.—, 3.50, 4.—, 4.50 и 5.—
100	комада ПЛАКАТА са жигом од 1 нов.	ф. **2.**—, ф. 3.—, ф. 4.—
1	табак ЦРКВ. ПРОТ. Крештени на прописаној **Dyos-Györi** артији **4.** н. а преко 100 табака само 3 н. од таб.	
1	табак „ „ Вјенчани на прописаној **Dyos-Györi** артији **4.** н. а преко 100 табака само 3 н. од таб.	
1	табак „ „ Умерши на прописаној **Dyos-Györi** артији **4.** н. а преко 100 табака само 3 н. од таб.	

ИЗВОДЕ од тих свих протокола такођер имамо на стовариштy и најјефтиније рачунамо.

Да би се о истинитости горенаведених цена свако уверити могао, позивамо поштовану публику како из места тако и са стране, да покушај учине и поруке на оне предмете доставе нам, који су са најнижом ценом обележени.

16—

Власник: Сланко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.